

Nieuwe iconen voor België

Betekenisvolle parels in Turnhout, Brussel en de Kempen

Met de toetreding van vier woonhuizen tot het Iconic Houses-netwerk krijgt het modernistische erfgoed van België nieuwe internationale aandacht. Toegevoegd zijn betekenisvolle parels van Turnhout tot Brussel en van de Kempen tot de Maasvallei. Stuk voor stuk getuigen ze van vakmanschap, vernieuwing en fijnzinnige architectonische gevoeligheid.

TEKST: NATASCHA DRABBE

Hoofdfoto:
Moderne bakstenen atelierwoning Jozef Schellekens met stalen ramen en strakke lijnen.

Foto inzet:
Modernistische en kleurrijke dubbelhoge hal in atelierwoning Jozef Schellekens.

Netwerk verschaft modernistisch erfgoed internationale aandacht

architectonische erfgoed bewaren, archiveren en publiek toegankelijk maken.

De eerste fase richt zich op de pioniers Jozef Schellekens, provinciaal architect en modernist uit de jaren 1930, en het atelier Carli Vanhout en Paul Schellekens en Ass., sleutelfiguren van de Turnhoutse School in de jaren 1960. Hun werk staat bekend om verfijnde materialiteit, menselijke schaal en het subtiele evenwicht tussen openheid en geborgenheid.

Tijdens de lancering werden drie erfgoedsites opengesteld, waaronder de woonhuizen van Schellekens en Vanhout. Ook

schema's – een perfecte versmelting van vakmanschap en modernistische idealen.

Het project illustreert de essentie van het modernisme: een dubbelprogramma (privé versus publiek), een gearticuleerde circulatie met dubbelhoge hal, een samengeperste entree en gelaagde ruimtelijkheid. De L-vorm creëert een beschutte binnenhof en een expressieve straatgevel. Met zijn constructieve helderheid, materiaaleerlijkheid en esthetische coherentie behoort het tot de meest complete modernistische realisaties in de regio.

België telde binnen Iconic Houses al klinkende namen van moderne museumwoningen: het Horta Museum – hoogtepunt van de art nouveau en sinds 2000 Unesco Werelderfgoed – en de huizen van Léon Govaers en Alexis Vaerenbergh (Van Buuren Museum), Michel Polak (Villa Empain), Huib Hoste (Huis Lensen Huis Billiet), Renaat Braem (Braemhuis) en Juliaan Lampens (Woning Van Wassenhove). Nieuw zijn de atelierhuizen van Jozef Schellekens en Carli Vanhout (beide in Turnhout), Maison Marit in Brussel en vakantiewoning Villa Michaux in Hastière.

*Foto boven:
Brutalistische
atelierwoning Carli
Vanhout met markante
betonnen luifels en brede
glaspertijen.*

*Foto hiernaast:
Interieur atelierwoning
Carli Vanhout
met zichtbaar
bekistingsbeton,
baksteenwanden,
sculpturale haard en
grote glaspertijen.*

*Foto links op
rechterpagina:
Art-Deco balustrades en
modernistisch raam in
Maison Marit.*

*Foto rechts op
rechterpagina:
Innovatieve open
indeling met directe
trapverbinding in Maison
Marit.*

werd een overkoepelende website actrust.be voorgesteld. Die fungeert als digitaal archief, publieksplatform en boekingssysteem voor rondleidingen, verblijven en evenementen in deze erfgoedwoningen. Met de toetreding tot het Iconic Houses Network krijgt het modernistische erfgoed van Turnhout en de Kempen een zichtbare plaats op het internationale toneel.

Atelierwoning Jozef Schellekens

Op 27-jarige leeftijd ontwierp en bouwde Jozef Schellekens (1909-1963) zijn eigen dubbele woning in 1936 – een mijlpaal van het baksteenmodernisme in Turnhout. Opgezet als privéwoning en architectenpraktijk combineerde het project een intiem, op de tuin gericht woonvolume met een opvallende publieksruimte en kantoor. De spiegelbeeldige tweelingwoningen, verbonden in L-vorm vertonen krachtige volumes in geelachtige baksteen, geanimeerd door staalramen in dynamische composities. Binnen ontwierp Schellekens zelf het meubilair, muurschilderingen en de verfijnde kleuren-

Atelierwoning Carli Vanhout

De atelierwoning van Carli Vanhout (1931-2000), ontworpen samen met Paul Schellekens (1939) tijdens zijn afstudeerjaar 1964, markeert het begin van hun kenmerkende brutalisme. Zowel woonhuis als werkruimte, werd het complex een manifest van hun jonge praktijk. Gelegen tussen de nieuwe ringweg van Turnhout en het open Aa-landschap reageert het gebouw actief op zijn omgeving; robuust en gesloten naar de straat, intiem en open naar patio en tuin.

Het ontwerp ontvouwt zich als een zorgvuldig geësceneerde opeenvolging van ruimtes. De toegang vertraagt via tuin, trappen, waterpartij en omsloten hofjes naar een discrete glazen deur. Binnen wordt het licht gefilterd door ramen, dakkoepels en gelaagde zichtlijnen. Een beplante strook loopt als een rivier door hal, patio en leefruimte. De expressieve materialiteit – mangaanbaksteen, scherp gestort beton en Corbusiaanse raamcomposities – verleent het huis een sculpturaal karakter. De verzonken haardhoek, een ware 'grot', vormt het ruimtelijke hoogtepunt.

Vakmanschap, vernieuwing en architectonische gevoeligheid

woonwijk doet de grafische gevel nog sterker opvallen – als een krachtig statement van Tenaerts' modernistische visie.

De gevel, opgebouwd uit ronde en vierkante volumes en een hoog doorlopend raam, verleent het huis een uitgesproken karakter. Het open plan – zonder ontvangsthal of gangen, met open keuken, weinig deuren en een trap rechtstreeks in de leefruimte – creëert

longueur, een heldere plattegrond en een zorgvuldig uitgebalanceerde gevelcompositie. Opdrachtgever was de ingenieursfamilie Picard, die traditie en innovatie verenigde. De symmetrische voorgevel verwijst naar klassieke orde, terwijl de vrijere achtergevel en industriële zijgevel de blik naar de toekomst richten.

Binnen bleef een warme art deco-inrichting in hout en chroom volledig behouden. De villa werd door de

een verrassend gevoel van ruimtelijkheid binnen een compacte structuur. Een modernistisch concept dat zijn tijd ver vooruit was.

Vakantiewoning Villa Michaux

Villa Michaux (1937) van René Michaux in Hastière behoort tot de zeldzame modernistische iconen in de Maasvallei. Waar de omgeving wordt gedomineerd door traditionele Villa's Mosanes doorbreekt dit huis dat patroon.

Het modernistische exterieur ademt avant-garde, terwijl het verfijnde art deco-interieur elegantie en continuïteit uitstraalt. Lokale elementen zoals een natuurstenen plint zijn naadloos geïntegreerd. Deze samensmelting van vernieuwing en traditie maakt de villa tot een uitzonderlijk voorbeeld van stilistische overgang binnen het regionale erfgoed.

Het exterieur toont kenmerken van de paquebot-stijl: een daktuin met panoramisch uitzicht, een fenêtré en

eigenaren in 2022 compleet gerestaureerd en kan gehuurd worden als vakantiewoning.

Erkenning

Toetreding van genoemde vier huizen tot het Iconic Houses-netwerk benadrukt de groeiende internationale erkenning voor het Belgische modernistische erfgoed.

Wat decennialang lokaal en bescheiden bleef, krijgt zo de plaats die het verdient binnen het mondiale architectuurdiscours. De vier huizen belichamen niet alleen de evolutie van de Belgische architectuur – van art nouveau tot brutalisme – maar ook een houding van vakmanschap, menselijkheid en durf die nog steeds inspirerend werkt.

Dankzij initiatieven als ACT wordt dit erfgoed niet enkel bewaard, maar ook herontdekt, bestudeerd en gedeeld met nieuwe generaties. België bevestigt zo zijn rol als laboratorium van modernistische vernieuwing met een uitgesproken regionale identiteit.

Turnhoutse School

De Turnhoutse School is een boeiende episode in de Belgische architectuurgeschiedenis. Deze laat-modernistische beweging uit de jaren 1960 werd gevormd door Paul Neefs, Atelier Vanhout-Schellekens, en het bureau Lou Jansen-Rudi Schiltz.

Samen ontwikkelden zij verfijnde, mensgerichte ontwerpen met platte daken, strakke lijnen, inventieve lichtinval en een zorgvuldige balans tussen openheid en privacy. Hun werk geldt als een bescheiden maar radicale interpretatie van het modernisme. De nalatenschap blijft zichtbaar in woonhuizen, scholen en de wijk Parkwijk, waar regionaal vakmanschap, materiaalklaarheid en functionele elegantie een uitgesproken lokale identiteit vormden.

Maison Marit

In 1933 bouwde Louis Tenaerts (1898-1994) in Brussel Maison Marit voor ontwerper Valentin Marit. De expressieve gevel en het vernieuwende open interieurplan maken van dit huis het meesterwerk van de architect, zorgvuldig gerestaureerd door de huidige eigenaars. Dat het zich bevindt in een klassieke

*Foto boven:
De van sloop geredde en in
verval geraakte Villa Michaux na
restauratie.*

*Foto hiernaast:
Modernisme en art deco
verenigd in Villa Michaux*

*Foto rechterpagina:
Het warme interieur van
Villa Michaux is smaakvol en
gebalanceerd gerestaureerd.*

